

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора,
професора кафедри філософії, біоетики та іноземних мов

Одеського національного медичного університету

РУСАЛКІНОЇ ЛЮДМИЛИ ГЕОРГІЇВНИ

на дисертацію

ДУДИНОЇ ОКСАНИ ВАЛЕРІЇВНИ

**«ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З
МЕДИЦИНИ В УНІВЕРСИТЕТАХ КИТАЮ ТА ЯПОНІЇ»,**

подану до захисту на здобуття ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Сучасні глобальні виклики сталого розвитку, спричинені надзвичайними ситуаціями, пандеміями, воєнними діями та іншими кризовими явищами, зумовили потребу глибокого переосмислення системи підготовки фахівців з медицини на національному та міжнародному рівнях. Це виявило проблеми недостатньої готовності майбутніх лікарів ефективно діяти в екстремальних умовах, оперативно приймати рішення, застосовувати інноваційні підходи до розв'язання складних професійних завдань і демонструвати критичне мислення. Аналіз систем підготовки інтернів і лікарів у Китаї та Японії свідчить про доцільність використання їхнього досвіду у вітчизняній системі освіти. Впровадження окремих елементів китайської та японської моделей, зокрема цифрового моделювання, систем клінічного наставництва та міжкультурних комунікацій, може стати ефективним інструментом підвищення якості освітнього процесу у медичних університетах України. Зокрема, питання медичного стажування та клінічної ротації в Китаї досліджували С. Сан, Дж. Цзоу, Л. Чжао, К. Ванг, Ю. Хе, В. Цянь, Л. Ши, К. Чжан, Ц. Хуан, а питання підвищення ефективності підготовки лікарів – Йі-Сянг Дж. Ванг, Д. Лі, С. Ліан, Ц. Чень, М. Яо, Ч. Чі, М. Д. Феттерс, Р. Мей, Ч. Лі, Ц. Ян, Ц. Ляо, Ц. Лі, Ц. Лю. Дослідження особливостей організації медичної освіти в університетах Японії представлено у працях Ю. Сузукі, Н. Нари, М. Окумари, М. Дж. Хашіма, Т. Саякі, Ю. Коніші.

Водночас, попри наявність значної кількості наукових праць українських дослідників, специфіка підготовки фахівців з медицини у Китаї та Японії залишається малодослідженою. Таким чином, актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю теоретико-методологічного обґрунтування й практичного впровадження позитивного досвіду Китаю та Японії у сфері підготовки медичних фахівців з метою підвищення якості, інноваційності та міжнародної конкурентоспроможності медичної освіти України.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження О. В. Дудіної виконано в контексті наукових досліджень відділу забезпечення якості вищої освіти Інституту вищої освіти Національної академії педагогічних наук України «Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення» (0122U200828) і «Забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти України в контексті стійкого розвитку в умовах євроінтеграції та післявоєнного відновлення країни» (0124U105160). Отримані результати узгоджуються з пріоритетними напрямками діяльності Інституту, спрямованими на модернізацію освітнього простору та підвищення ефективності університетської освіти в Україні.

3. Наукова новизна результатів дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що на основі комплексного дослідження теоретичних і методичних засад підготовки фахівців з медицини в провідних університетах Китаю та Японії:

уперше

виявлено ключові тенденції розвитку медичної вищої освіти в Китаї та Японії (інтернаціоналізація освітніх програм через гармонізацію з міжнародними стандартами – узгодження навчальних планів та освітніх програм відповідно до міжнародних стандартів медичної вищої освіти для удосконалення якості підготовки та підвищення конкурентоспроможності випускників; цифрова трансформація медичної вищої освіти, зокрема через впровадження штучного інтелекту – використання сучасних цифрових технологій та штучного інтелекту для удосконалення підготовки з діагностики, лікування та симуляційного навчання; розвиток комунікативної компетентності як ключового елемента успішної взаємодії з пацієнтами – формування у здобувачів медичної вищої освіти умінь і навичок ефективного спілкування з пацієнтами, враховуючи психологічні особливості, демографічні характеристики, а також виклики надзвичайних і кризових ситуацій; запровадження континуальної медичної освіти для професійного розвитку – можливість постійного вдосконалення компетентностей фахівців з медицини впродовж професійної кар'єри);

визначено теоретичні (система принципів: інтеграції теоретичної та практичної підготовки, постійної гармонізації стандартів медичної вищої освіти з міжнародними вимогами (BOOЗ, WFME), пацієнтоорієнтованості, інтеграції підходів традиційної та сучасної медицини, соціальної відповідальності, інтегративності гуманітарних і медичних наук у професійній медичній підготовці, континуальності медичної освіти, міждисциплінарності медичної вищої освіти, адаптивності медичної вищої освіти до зростання частки населення літнього віку, до надзвичайних ситуацій та криз, зокрема пандемій, воєнних і післявоєнних викликів; закономірності: гармонійне поєднання в освітньому процесі підходів традиційної та сучасної медицини на основі принципів

пацієнтоорієнтованості та адаптивності покращує якість професійної підготовки фахівців з медицини; впровадження освітніх моделей, орієнтованих на інтеграцію клінічної підготовки з раннім залученням здобувачів медичної вищої освіти до науково-дослідної діяльності, сприяє підвищенню рівня сформованості їхніх дослідницьких компетентностей, здатності до критичного оцінювання медичних даних і впровадження інновацій у клінічну практику; інтеграція штучного інтелекту в медичну вищу освіту сприяє формуванню індивідуальних освітніх траєкторій для розвитку дослідницьких і комунікативних компетентностей та підвищенню ефективності оволодіння професійними компетентностями на засадах доказової медицини; система підходів: компетентнісний і етико-гуманістичний підходи до професійної медичної підготовки, індивідуальний, студентоцентрований, міждисциплінарний та адаптивний підходи до освітнього процесу, цифровий підхід до викладання і навчання; моделі поглибленої клінічної підготовки) та методичні (сегментоване клінічне стажування, що забезпечує поступове занурення в практичну діяльність; актуалізація (цілеспрямоване оновлення та адаптація змісту підготовки і форм освітнього процесу) навчальних планів та освітніх програм на основі інновацій, потреб здобувачів і вимог системи охорони здоров'я, побудови гнучкої освітньої траєкторії через вибір освітніх компонентів; інтернаціоналізація освітніх програм та інтеграція міжнародного академічного співробітництва в освітній процес; технології викладання і навчання: цифрові, зокрема застосування штучного інтелекту, що забезпечують симуляційне навчання та підготовку з діагностики, лікування у віртуальному форматі; методика розвитку комунікативної компетентності, передусім з медичної комунікації; методи і технології континуальної медичної освіти) засади підготовки фахівців з медицини на бакалаврському й магістерському рівнях в університетах Китаю і Японії;

створено концептуальні моделі підготовки фахівців з медицини на бакалаврському та магістерському рівнях в Україні, які базуються на теоретичних і методичних засадах такої підготовки в Китаї та Японії з урахуванням національної специфіки;

удосконалено

поняттєво-термінологічний апарат, а саме визначення понять, що використовуються в дослідженні: «професійна кваліфікація фахівця з медицини» — це комплексний показник, який визначає певний перелік компетентностей та рівень їх розвитку, що формуються через відповідну медичну освіту, спеціалізовану підготовку, континуальну медичну освіту та практичну діяльність, підтверджений відповідними документами про освіту та про кваліфікацію, та дозволяє здійснювати професійну діяльність у сфері медицини; «професіоналізм фахівця з медицини» — це здатність поєднувати застосування спеціальних компетентностей з дотриманням етичних принципів і науково обґрунтованих клінічних вказівок, ураховуючи

індивідуальні особливості пацієнтів (гендерні, соціальні, етнічні й емоційні аспекти), для прийняття оптимальних рішень і забезпечення високоякісної медичної допомоги; «професійні характеристики фахівця з медицини» – це система показників професійної діяльності фахівця з медицини на основі стандартів досконалості у виконанні професійних обов'язків, зокрема підтримки добробуту й здоров'я пацієнтів, довіри у відносинах між лікарем і пацієнтом; «континуальна медична освіта» – це система перманентного професійного розвитку фахівців з медицини, що охоплює всі етапи навчання від бакалавра до післядипломної підготовки, і незалежно від їхнього здобутого ступеня вищої освіти, спрямована на модернізацію, оновлення та вдосконалення професійної компетентності, необхідної для забезпечення високоякісної медичної допомоги;

уточнено

визначення поняття «фахівець з медицини», що використовується в межах дисертаційного дослідження: особа, яка має відповідну медичну вищу освіту бакалаврського або магістерського рівня та займається професійною діяльністю в галузі охорони здоров'я, володіє широким спектром клінічних компетентностей та здатністю надавати всебічний і якісний догляд за пацієнтами, демонструє глибоке розуміння професійних та етичних стандартів, володіє комунікативною, управлінською, інформаційною, дослідницькою, емоційною, традиційно-медичною та цифровою компетентностями, прагне до постійного професійного зростання (фахівці з медичної та стоматологічної спеціальностей, тобто лікарі, а також фахівці з медсестринської спеціальності);

набули подальшого розвитку

рекомендації щодо впровадження інновацій в систему медичної вищої освіти України на основі досвіду підготовки фахівців з медицини в Китаї і Японії (зокрема запровадження симуляційних тренувань, цифрових медичних технологій, інтеграції традиційної медицини).

4. Практичне значення результатів дисертації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в обґрунтуванні наукових рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правової бази та стратегій розвитку медичної вищої освіти України з урахуванням розроблених автором концептуальних моделей підготовки фахівців з медицини на бакалаврському та магістерському рівнях, що базуються на інноваційному досвіді провідних університетів Китаю та Японії. Практична реалізація результатів дослідження виявляється у створенні автором навчально-методичних матеріалів, упроваджених у освітній процес Донецького національного медичного університету, зокрема: методичних рекомендацій до самостійної роботи з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням (англійська)» для здобувачів за спеціальністю 221 «Стоматологія»; тестових завдань для підготовки до ліцензійного іспиту

КРОК 1зі спеціальності 222 «Медицина»; навчального посібника «English for Professional Purposes: Dentistry».

Запропоновані матеріали сприяють формуванню іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців з медицини та забезпечують реалізацію компетентнісного, комунікативного й міждисциплінарного підходів у професійній підготовці. Теоретичні й методичні напрацювання, присвячені розвитку континуальної медичної освіти та професійної компетентності медичних працівників, знайшли практичне застосування в освітньому процесі Кіровоградського медичного фахового коледжу ім. Є. Й. Мухіна, Донецького національного медичного університету, Запорізького державного медико-фармацевтичного університету та Одеського національного медичного університету, що підтверджується відповідними офіційними довідками.

5. Наукова обґрунтованість результатів дослідження.

Аналіз змісту дисертації та наукових публікацій О. В. Дудіної дає підстави стверджувати про наукову обґрунтованість, системність і достовірність отриманих результатів. Науково-понятійний апарат дослідження визначено відповідно до вимог, які висуваються до робіт такого рівня, і він є достатнім для розв'язання поставлених завдань. Завдання сформульовано логічно, що забезпечило цілісність і послідовність наукового пошуку. Для досягнення мети дослідження авторкою використано комплекс взаємодоповнювальних методів, що забезпечили глибину та достовірність аналізу. порівняльний та контент-аналіз, узагальнення, систематизація – для обґрунтування актуальності та визначення стану розробленості досліджуваної проблеми підготовки фахівців з медицини в університетах Китаю і Японії, визначення відповідного поняттєво-термінологічного апарату, виокремлення та систематизації дескрипторів професійної кваліфікації фахівців з медицини;

порівняння, інтерпретація, класифікація – для виявлення методичних засад підготовки фахівців з медицини у Китаї та Японії, а також характеристик структури освітніх програм і стандартів підготовки фахівців з медицини;

системний аналіз та узагальнення – для визначення принципів, підходів, механізмів та інструментів підготовки фахівців з медицини в університетах цих країн, а також для визначення впливу інтеграційних процесів у вищій освіті на стандартизацію і якість підготовки фахівців з медицини;

системний та статистичний аналіз і синтез – для виявлення тенденцій розвитку системи медичної вищої освіти, зокрема забезпечення та оцінювання якості підготовки фахівців з медицини, в Китаї і Японії;

наукова екстраполяція, моделювання – для визначення напрямів використання досвіду Китаю і Японії в аспекті досліджуваної проблеми та для розроблення концептуальних моделей підготовки фахівців з медицини в

Україні, формулювання рекомендацій щодо удосконалення підготовки фахівців з медицини на основі моделей.

6. Рівень апробації результатів дослідження є достатнім, що підтверджується активною участю здобувачки у міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах, психолого-педагогічних читаннях, а також публікацією основних положень дисертації у фахових виданнях. Зміст наукової праці та результати аналізу підтверджують повноту вирішення поставлених завдань, досягнення мети та високий рівень обґрунтованості й достовірності висновків.

7. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією.

Мета дослідження чітко сформульована, а для її досягнення авторкою вдало підібрано ефективні наукові методи. Зміст дисертації переконливо засвідчує, що О. В. Дудіна ґрунтовно опанувала методологію наукової діяльності та вміло застосовує її у практичному дослідженні. Стиль викладу вирізняється високим рівнем наукової аргументованості, аналітичності та глибиною теоретичного узагальнення.

Текст дисертації відзначається логічною цілісністю, структурованістю та науковою культурою викладу, що свідчить про високий професіоналізм дослідниці. Представлені результати отримані самостійно, відзначаються новизною, науковою достовірністю та високою якістю виконання.

8.Апробація результатів дисертації.

Результати дисертаційного дослідження Оксани Валеріївни Дудіної пройшли всебічну апробацію на численних наукових форумах міжнародного та національного рівнів, що свідчить про їх наукову цінність і визнання у фаховому середовищі. Здобувачка активно представляла результати власних напрацювань на міжнародних конференціях у Данії, Катарі, Канаді, Швейцарії, Бразилії, Японії, що дало змогу інтегрувати український науковий досвід у світовий контекст. Водночас всеукраїнські науково-практичні конференції — у Харкові, Києві, Краматорську, Кропивницькому, Вінниці — стали платформою для обговорення практичних аспектів модернізації медичної освіти в Україні. Такий масштаб апробації засвідчує високий рівень підготовки дисертантки, належну аргументованість отриманих результатів і їх відповідність актуальним науковим і освітнім викликам сучасності.

9. Структура та зміст дисертації.

Дисертація О. В. Дудіної складається зі вступу, п'яти розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (455 найменувань, з них 286 — іноземними мовами), 9 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 510 сторінок, обсяг основного тексту — 371 сторінка. Робота містить 12 таблиць, 5 рисунків.

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання і методи дослідження, розкрито наукову новизну,

практичне значення отриманих результатів дослідження, наведено дані про їх апробацію, подано відомості про публікації, структуру і обсяг дисертації.

У **першому розділі** – *«Стан дослідженості теоретико-методологічних аспектів підготовки фахівців з медицини в Китаї та Японії»* – представлено ґрунтовний аналіз вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, у яких висвітлено теоретичні засади, принципи, підходи та тенденції розвитку професійної медичної освіти. Авторка систематизувала ключові напрями наукових досліджень, пов'язані з формуванням професійної компетентності фахівців з медицини, розвитком медичної освіти у контексті міжнародних стандартів, впливом соціокультурних чинників на якість підготовки, а також із упровадженням інноваційних методів навчання у сфері охорони здоров'я.

У цьому розділі дисертантка визначила, що розвиток професійної компетентності майбутніх лікарів базується на принципах інтеграції теоретичної та практичної підготовки, пацієнтоорієнтованості, гуманістичної спрямованості, міждисциплінарності та безперервності медичної освіти. На основі аналізу сучасних наукових джерел показано, що в Китаї та Японії ці принципи реалізуються через компетентнісний підхід, який поєднує формування клінічних навичок, розвиток критичного мислення, комунікативних умінь, професійних цінностей та етичної культури лікаря.

Авторка детально розглянула праці китайських і японських дослідників, що визначають основні групи компетентностей фахівців з медицини — технічні, діагностичні, комунікативні, управлінські, професійно-ціннісні та дослідницькі. Зазначено, що підготовка лікарів у цих країнах зорієнтована на формування фахівця нового типу — високопрофесійного, морально зрілого, здатного діяти в умовах глобальних викликів.

У **другому розділі** – *«Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців з медицини в університетах Китаю»* – виявлено особливості підготовки фахівців з медицини в університетах Китаю, охарактеризовано основні підходи, форми, методи, зміст та соціально-педагогічний контекст такої підготовки.

Здійснено аналіз сучасного стану та динаміки розвитку медичної освіти в КНР у контексті реформ охорони здоров'я, зокрема реалізації стратегій «Здоровий Китай 2020» і «Здоровий Китай 2030». Розкрито особливості структури багаторівневої системи підготовки фахівців з медицини, досліджено досвід реалізації освітніх програм підготовки фахівців з медицини у низці провідних університетів Китаю: Пекінський союзний медичний коледж (Beijing Union Medical College), Медична школа Шанхайського університету Цзяотун (Shanghai Jiao Tong University School of Medicine), Університет Тонджі (Tongji University), Китайський медичний університет (China Medical University), Шаньдунський університет (Shandong University), Гуанчжоуський університет китайської медицини (Guangzhou University of Chinese Medicine), Чендуський університет традиційної

китайської медицини (Chengdu University of Traditional Chinese Medicine), Чжецзянський університет (Zhejiang University).

Охарактеризовано структуру програми бакалаврату за медичних спеціальностей в КНР, яка охоплює п'ятирічне навчання, що складається з базових і професійних курсів, клінічної практики та випускного стажування (50 тижнів), з орієнтацією на інтеграцію західної та традиційної китайської медицини. Основними компонентами підготовки фахівців з медицини на рівні бакалаврату є теоретична, практична, дослідницька та етична складові, водночас освітній процес ґрунтується на принципах доказової медицини та компетентнісного підходу. Виявлено та охарактеризовано підготовку бакалаврів з медичних спеціальностей, яка здійснюється на основі традиційних (лекції, лабораторії) та сучасних методів освітнього процесу (симуляції, EBL, навчання на клінічних базах), забезпечуючи поступовий перехід від теорії до практики. Зміст освітніх компонентів на рівні бакалаврату включає фундаментальні біомедичні науки, гуманітарні, соціальні й правові курси, а також клінічні освітні компоненти й курси традиційної медицини. *Очікувані результати* підготовки бакалаврів з медичних спеціальностей передбачають формування у випускників інтегрованого світогляду, професійних і гуманістичних якостей, здатності до критичного мислення, дослідницької діяльності, надання невідкладної допомоги й застосування інноваційних методів.

У **третьому розділі** – *«Особливості організації та змісту медичної вищої освіти в університетах Японії»* – охарактеризовано етапи реформування медичної освіти в Японії, проаналізовано особливості доклінічної та клінічної підготовки здобувачів ступеня доктора медицини (MD), академічної підготовки бакалаврів і магістрів з медичних спеціальностей, а також структуру та специфіку моделі MD-PhD у підготовці дослідників у медицині; висвітлено організацію клінічних ротацій і стажувань, роль медичних асоціацій у забезпеченні якості освіти та систему акредитації освітніх програм з підготовки фахівців з медицини в Японії.

У **четвертому розділі** – *«Актуальні тенденції в підготовці фахівців з медицини в Китаї та Японії»* – проаналізовано особливості інтернаціоналізації медичної вищої освіти, впровадження штучного інтелекту в освітній процес, розвиток комунікативної компетентності майбутніх фахівців з медицини та континуальної медичної освіти як важливих чинників підвищення якості професійної підготовки у сфері охорони здоров'я.

Актуальні тенденції в підготовці фахівців з медицини в Китаї та Японії відображають важливі зміни в системах медичної освіти цих країн, що спрямовані на вдосконалення якості підготовки медичних кадрів і підвищення ефективності медичних послуг. До основних тенденцій віднесено: *тенденцію до інтернаціоналізації освітніх програм через гармонізацію з міжнародними стандартами, тенденцію до цифрової трансформації медичної вищої освіти, зокрема через впровадження*

штучного інтелекту, тенденцію до розвитку комунікативної компетентності як ключового елемента успішної взаємодії з пацієнтами, тенденцію до запровадження континуальної медичної освіти для професійного розвитку.

Установлено, що інтернаціоналізація медичної вищої освіти в Китаї та Японії є складовою державної освітньої політики, спрямованої на посилення глобальної конкурентоспроможності національних університетів, підвищення якості медичної підготовки та розширення академічної мобільності. У Китаї основними особливостями є впровадження транснаціональних програм (спільні освітні програми з іноземними ЗВО, франчайзинг, дистанційне навчання, створення освітніх філій), активна участь Китайського сервісного центру академічних обмінів (CSCSE), а також розвиток медичних освітніх програм англійською мовою (з використанням зарубіжних підручників, гнучкого графіка для працюючих здобувачів освіти). Особлива увага приділяється поширенню традиційної китайської медицини як інтернаціоналізація через відкриття ТКМ-коледжів за кордоном, міжнародну легітимацію ТКМ, комерціалізацію й клінічну перевірку методів лікування. У Японії інтернаціоналізація медичної вищої освіти включає: англійські програми, залучення іноземних здобувачів освіти, академічні обміни, реалізацію державних ініціатив («Global 30», «Top Global University Project», «Re-inventing Japan», «Tobitate!»), мобільність викладачів і дослідників, а також співпрацю з університетами Китаю, Кореї, Сінгапуру.

Тенденція до цифрової трансформації медичної вищої освіти, зокрема через впровадження штучного інтелекту, в Китаї та Японії сприяє вдосконаленню освітніх процесів, їх адаптації до вимог сучасної медицини та підвищенню ефективності підготовки майбутніх медичних фахівців. У Китаї інтеграція реалізується в межах національних стратегій розвитку ШІ: План ШІ нового покоління, завдання якого – стати світовим лідером у сфері ШІ до 2030 року, та освітніх реформ у межах ініціативи з побудови університетів світового класу та академічних програм найвищої якості «The World First-Class Universities and First-Class Academic Disciplines Construction». У Японії ШІ інтегрується згідно зі стратегією «AI Strategy 2019», яка розроблена урядовими структурами для впровадження ШІ в освіту, охорону здоров'я, промисловість.

Особливістю китайського підходу є швидке розширення використання віртуальних симуляцій (платформи iLAB-X, CMU, Sun Yat-sen University), навчання з використанням VR/AR, аналітика великих даних і персоналізоване тестування (Concerto, CAT, UCAT Module for Moodle), основні напрями – медичні симуляції, біохімія, анатомія, клінічні сценарії, молекулярні техніки. В Японії активно впроваджуються адаптивні платформи (Atama+, Arcturus), телемедичні сервіси (стартап Ubie), освітні моделі TAM, UTAUT, ISSM (оцінка прийняття й ефективності нових технологій здобувачами освіти). У медичних ЗВО Китаю й Японії широко

застосовується аналітика навчання (LA) для створення індивідуальних освітніх траєкторій, аналізу прогресу й адаптації змісту до потреб здобувачів медичної вищої освіти.

У п'ятому розділі – *«Екстраполяція досвіду підготовки фахівців з медицини Китаю та Японії у практику діяльності медичних університетів України»* – висвітлено теоретичні та прикладні аспекти підготовки фахівців з медицини в Україні в умовах сучасних викликів і реформ, обґрунтовано можливості адаптації концептуальних моделей підготовки фахівців з медицини на бакалаврському та магістерському рівнях та сформульовано науково-методичні рекомендації щодо підвищення якості підготовки фахівців з медицини.

На основі узагальнення теоретичних і методичних засадах підготовки фахівців з медицини в провідних університетах Китаю та Японії з урахуванням національної специфіки створено концептуальні моделі підготовки фахівців з медицини – бакалаврів і магістрів за спеціальностями медичного спрямування галузі знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення, які представляють ключові компоненти такої підготовки в українському контексті:

- для підготовки бакалавра передбачено медичну вищу освіту з базовим контентом, спрямовану на формування загальних медичних компетентностей, інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок із традиційної та сучасної медицини. Така підготовка реалізується через освітні програми на медичних факультетах університетів з акцентом на практичну підготовку в українських і закордонних клінічних базах і тренінгових центрах, зокрема в межах міжнародної мобільності;

- для підготовки магістра передбачено медичну вищу освіту з двох складових: (1) підготовка *клінічного спрямування*, зосереджена на розвитку поглиблених клінічних навичок і спеціалізації у таких сферах, як внутрішня медицина, хірургія, анестезія тощо, що реалізується шляхом інтенсивних клінічних ротацій, використання інноваційних технологій і опанування професійної етики, а також практичної підготовки, зокрема в межах міжнародної мобільності; (2) підготовка *дослідницького спрямування*, орієнтована на розвиток здатностей проводити високоякісні дослідження з використанням сучасних методів, інтегрувати наукові знання та клінічну практику, розвивати доказову медицину, що реалізується через дослідницьку діяльність і підготовку наукових публікацій, участь у науково-практичних заходах.

9. Дискусійні положення та зауваження.

Представлений у дисертації матеріал, його системний аналіз, логічна інтерпретація отриманих результатів і сформульовані висновки свідчать про високий науковий рівень роботи та не викликають заперечень. Водночас, високо оцінюючи наукову й практичну значущість дослідження, виконаного Дудіною Оксаною Валеріївною, доцільно зазначити окремі

аспекти, що можуть стати предметом подальших наукових дискусій або уточнень, спрямованих на подальший розвиток порушеної проблематики, а саме:

1) Авторка якісно узагальнила напрями модернізації й показала зв'язок між українськими цілями, практиками Китаю та Японії та очікуваними результатами, варто зробити це зіставлення більш явним і вимірюваним: наприклад, подати коротку таблицю-матрицю «Завдання України → релевантні практики Китаю/Японії → інструменти впровадження в Україні → передумови/ризики → KPI (індикатори)», проілюструвавши щонайменше 3 напрями (напр., сегментоване клінічне стажування, інтеграція ІІІ, інтернаціоналізація тощо). Це дозволило би читачеві одразу бачити, що саме переноситься, як це реалізувати й оцінити результат.

2) У розділі 3 «Особливості організації та змісту медичної вищої освіти в університетах Японії», зокрема у підрозділі 3.1 «Реформування медичної вищої освіти в Японії» с.149-150, доцільно було б доповнити виклад матеріалу узагальнюючою таблицею, де систематизовано ключові етапи реформ, їхні цілі, основні ініціативи, нормативні документи та очікувані результати. Така таблиця дозволила б більш наочно продемонструвати послідовність і логіку трансформацій в японській медичній освіті, а також показати їхній вплив на структуру освітніх програм, систему ліцензування, акредитацію та підготовку клінічних фахівців. Це сприяло би глибшому розумінню процесу реформування і посилило би аналітичну складову дослідження.

3) Наприкінці підрозділу 4.1. доречно коротко позначити виклики інтернаціоналізації (визнання кваліфікацій, мовний бар'єр, вартість навчання, візові режими) – це надало би завершеності аналітики без збільшення обсягу.

4) На с. 276 дисертаційного дослідження авторка описує інтеграцію новітніх технологій, а саме алгоритми ІІІ, що допомагають оцінити знання здобувачів і підвищують їхню успішність. На наш погляд, варто було б також зазначити роль дистанційного навчання, особливо після пандемії.

5) У підрозділі 5.2. науковця зазначає про програми обміну та мобільності для підвищення кваліфікації медичних фахівців. Доречно було б акцентувати увагу на аспектах практичної підготовки здобувачів, таких як стажування і клінічна практика, проаналізувавши їхню ефективність у процесі формування практичних навичок у фахівців з медицини.

10. Загальний висновок і оцінка дисертації.

Дисертація Дудіної Оксани Валеріївни «Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців з медицини в університетах Китаю та Японії» вирізняється високим рівнем наукової культури, логічністю побудови, послідовністю викладу, обґрунтованістю висновків і достовірністю результатів. Авторкою продемонстровано глибоке володіння методологією наукових досліджень, уміння критично мислити, узагальнювати та творчо

новизну та практичну значущість, можуть бути використані у процесі вдосконалення нормативно-правового забезпечення, розроблення освітніх стандартів і модернізації змісту навчальних програм у закладах вищої медичної освіти України.

Відповідно до Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 17 листопада 2021 р. (у редакції зі змінами 2023 та 2024 рр.), та наказу МОН України «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» № 1220 від 23 вересня 2019 р., дисертація Дудіної Оксани Валеріївни повністю відповідає встановленим нормативним вимогам, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри філософії,
біоетики та іноземних мов
Одеського національного
медичного університету

